

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Bakalářská práce

Pohledávky z obchodních vztahů v ob- chodní korporaci

Vypracovala: Barbora Chvátalová
Vedoucí práce: Ing. Hana Hlaváčková

České Budějovice 2020

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora CHVÁTALOVÁ**
Osobní číslo: **E17156**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Téma práce: **Pohledávky z obchodních vztahů v obchodní korporaci**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Zhodnotit řízení pohledávek ve vybrané obchodní korporaci a navrhnout možná opatření v případech sporných a nedobytných pohledávek.

Postup zpracování:

1. Dodavatelско-odběratelské vztahy v účetnictví.
2. Charakteristika a struktura pohledávek.
3. Oceňování a evidence pohledávek.
4. Problémové oblasti v rámci dodavatelско-odběratelských vztahů, např. nedobytné pohledávky.
5. Možnosti zajištění pohledávek a jejich vymáhání.
6. Postoupení pohledávek.
7. Tvorba opravných položek k pohledávkám.
8. Odpis pohledávek.
9. Řízení pohledávek v obchodní korporaci.

Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran formátu A4**

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. BAŘINOVÁ, D., VOŽŇÁKOVÁ, I. (2007). *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. Praha: Grada Publishing, a.s.
2. DRBOHLAV, J., POHL, T. (2011). *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s.
3. FALDYNA, F., HUŠEK J., POHL, T. (2007). *Zajištění a zánik obchodních závazků*. Praha: Wolters Kluwer.
4. HRUŠKA, V. (2018). *Účetní případy pro praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s.
5. JOSKOVÁ, L., PRAVDOVÁ, M. (2018). *Nová společnost s ručením omezeným*. Praha: Grada Publishing, a.s.
6. PILÁTOVÁ, J., RICHTER, J. (2011). *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. Praha: ANAG.
7. SCHÖNFELD, J. (2011). *Moderní pohled na oceňování pohledávek*. Praha: C. H. Beck.
8. ŠANTRŮČEK, J. (2012). *Pohledávky, jejich cese a hodnota*. Praha: Oeconomica.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Hana Hlaváčková**
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 16. ledna 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2020

V Českých Budějovicích dne 16. ledna 2019

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....
Barbora Chvátalová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce paní Ing. Haně Hlaváčkové za ochotu, cenné rady a odborné připomínky, které byly pro mě a mou závěrečnou práci velmi přínosné a užitečné. Dále bych chtěla poděkovat vedoucímu managementu pohledávek za čas, který mi věnoval, za spolupráci a za poskytnutí veškerých dat a informací na jejichž základě tato práce vznikla.

Obsah

OBSAH	1
1. ÚVOD.....	3
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	5
2.1 DODAVATELSKO-ODBĚRATELSKÉ VZTAHY	5
2.1.1 <i>Pojem pohledávka z právního hlediska</i>	5
2.1.2 <i>Závazkové právní vztahy</i>	5
2.2 CHARAKTERISTIKA A STRUKTURA POHLEDÁVEK	6
2.2.1 <i>Pohledávky v účetních předpisech</i>	6
2.2.2 <i>Charakteristika pohledávek</i>	6
2.2.3 <i>Struktura pohledávek</i>	6
2.2.4 <i>Vymezení pohledávek</i>	7
2.2.5 <i>Vykazování pohledávek v rozvaze</i>	8
2.3 OCEŇOVÁNÍ A EVIDENCE POHLEDÁVEK	11
2.3.1 <i>Ocenění pohledávek</i>	11
2.3.2 <i>Evidence pohledávek v daňové evidenci</i>	12
2.4 PROBLÉMOVÉ OBLASTI V ÚČETNICTVÍ	13
2.4.1 <i>Nedobytné pohledávky a jejich řešení</i>	13
2.5 ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK.....	15
2.6 PRINCIPY VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK.....	19
2.6.1 <i>Postup při vymáhání pohledávek po splatnosti</i>	19
2.6.2 <i>Způsoby vymáhání pohledávek</i>	20
2.7 POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY	22
2.8 TVORBA OPRAVNÝCH POLOŽEK K POHLEDÁVKÁM	23
2.8.1 <i>Daňově opravné položky podle zákona o rezervách</i>	24
2.8.2 <i>Základní pojmy a principy tvorby opravných položek</i>	24
2.9 ODPIS POHLEDÁVEK	25
2.9.1 <i>Účetní odpis</i>	25
2.9.2 <i>Daňový odpis pohledávky</i>	25
2.10 ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK V OBCHODNÍ KORPORACI	27
2.10.1 <i>Efektivnost řízení pohledávek</i>	28
3. CÍLE A METODIKA.....	30
3.1 PŘEDSTAVENÍ SPOLEČNOSTI.....	30
3.2 ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VE SPOLEČNOSTI.....	30
3.3 ANALÝZA ODBĚRATELŮ	30
3.4 ANALÝZA LIKVIDITY A AKTIVITY	31
4. PRAKTICKÁ ČÁST	32
4.1 PŘEDSTAVENÍ SPOLEČNOSTI.....	32
4.1.1 <i>Účetní zásady</i>	32
4.1.2 <i>Účetní systém</i>	32
4.1.3 <i>Pohledávky a závazky společnosti v rozvaze</i>	32
4.2 ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VE SPOLEČNOSTI.....	35
4.2.1 <i>Prevence předcházení vzniku sporných a nedobytných pohledávek</i>	35
4.2.2 <i>Vymáhání pohledávek po splatnosti</i>	35
4.2.3 <i>Opravné položky a odpis pohledávek</i>	38
4.3 ANALÝZA ODBĚRATELŮ	39
4.4 RATING PRO NEJVĚTŠÍ KLIENTY	39

4.5	RATING PRO OSTATNÍ KLIENTY A DOMÁCNOSTI.....	40
4.6	ANALÝZA LIKVIDITY A AKTIVITY	43
4.6.1	<i>Analýza likvidity</i>	43
4.6.2	<i>Analýza aktivity</i>	44
5.	ZÁVĚR	47
6.	SUMMARY	49
7.	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	50
8.	PŘÍLOHY	51

1. Úvod

Téměř v každém podniku jsou součástí aktiv v rozvaze pohledávky, konkrétně pohledávky z obchodních vztahů. S těmito pohledávkami je spojené riziko nezaplacení ze strany odběratele. Pohledávky, které dlouhou dobu zůstávají neuhrazené, mohou mít fatální dopad na likviditu dodavatele. Dodavatel díky velkému počtu neuhrazených pohledávek nemusí být schopný včas platit své závazky, protože postrádá peněžní prostředky na bankovních účtech nebo v hotovosti, což může zapříčinit bankrot dodavatele. Je tedy důležité, aby podnik dodavatele měl správně vytvořené postupy pro řízení pohledávek a předcházel tak možnému bankrotu.

Právě řízení pohledávek zahrnuje upomínání dlužníků, zajištění a vymáhání pohledávek. Zajištěním pohledávek podnik částečně předchází vzniku nedobytných a sporných pohledávek. Neodobytnými a spornými pohledávkami se rozumí pohledávky, které nebyly dlužníkem do data splatnosti zcela splacené. Bohužel ne vždy se podaří vymoci peněžní prostředky z pohledávek, které jsou po splatnosti i přes to, že existuje několik institucí, jejichž činností je zabývání se právě vymáháním těchto problematických pohledávek. Avšak ani tyto organizace nedokážou pokaždé věřitele uspokojit, nehledě na to, že pohledávka po splatnosti může být za nějaký čas promlčená a nárok na její uhrazení zcela zanikne. Z tohoto důvodu je předcházení vzniku pohledávek důležitější než jejich vymáhání.

S efektivním řízením pohledávek souvisí výpočet několika základních ukazatelů finanční analýzy, jejichž výsledné hodnoty o podniku mnohé prozradí. Jedná se právě o ukazatele likvidity a aktivity. Ukazatele likvidity je nutné sledovat, chceme-li včas odhalit, zda podnik není ohrožen bankrotem. Informace o tom jak podnik využívá svá aktiva a jak dlouho v nich váže finanční prostředky, získáme výpočtem několika ukazatelů aktivity.

Cílem této práce je zhodnotit řízení pohledávek ve společnosti XY, a.s. a navrhnout opatření, která by mohla pomoci předcházet vzniku sporných a nedobytných pohledávek.

V teoretické části je nejprve popsána obecná charakteristika a struktura pohledávek, jejich oceňování a evidence. Dále je práce zaměřena na problematiku sporných a nedobytných pohledávek, a to zejména předcházení těchto problematických pohledávek, na jejich odepisování a v neposlední řadě na jejich vymáhání.

Praktická část zahrnuje představení vybraného podniku a podrobný rozbor současného řízení pohledávek v této společnosti. V rozboru řízení pohledávek jsou popsány aktuální

postupy, které jsou v podniku používány při předcházení vzniku sporných a nedobytných pohledávek a jejich vymáhání. Součástí tohoto úseku je i analýza odběratelů, tedy hodnocení odběratelů na základě indexu bonity. Závěrem praktické části je výpočet a následné zhodnocení ukazatelů likvidity a aktivity.

Společnost XY, a.s. jsem si vybrala, protože se jedná o velkou společnost, pro kterou je problematika včasného nesplácení pohledávek na denním pořádku a množství pohledávek po splatnosti, které společnost eviduje je poměrně vysoké. Proto bych ráda pomocí této práce podala společnosti podrobný přehled o tom, jak problematika nevčasného splácení pohledávek společnost ohrožuje a také o jejím současném řízení pohledávek. Dále bych ráda prostřednictvím této práce přispěla společnosti k lepšímu řešení problému nedobytných a sporných pohledávek tím, že navrhnou několik způsobů jak tuto problematiku co nejlépe a nejefektivněji řešit.

2. Literární rešerše

2.1 Dodavatelsko-odběratelské vztahy

Dodavatel je fyzická nebo právnická osoba, která poskytuje odběrateli zboží nebo službu. Za tento úkon dodavatel požaduje po odběrateli většinou peněžní úhradu. Odběratel neboli věřitel nakupuje od dodavatele zboží, služby a zavazuje se za ně zaplatit.

Dodavatelsko-odběratelskými vztahy se rozumí provádění obchodních činností, které mají jednak hmotnou, tak finanční stránku. Hmotné stránky se týká převzetí zboží, služby od dodavatele odběrateli a finanční stránka ztvárňuje úhradu zboží, služby dodavateli.

2.1.1 Pojem pohledávka z právního hlediska

Problematikou pohledávek z právního hlediska se zabývá zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“). Zde je také upraven vznik a zánik nebo postup zajištění pohledávky.

Pojem pohledávka se týká právního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem. Nejběžnější příčina vzniku právního vztahu je na základě smlouvy. Smlouva je jednostranné či vícestranné právní konání, kdy na jedné straně stojí věřitel a má právo od dlužníka obdržet určité plnění a dlužník má povinnost vůči věřiteli uhradit toto plnění, které může mít peněžitou i nepeněžitou podobu (Drbohlav J., Pohl T., 2007).

2.1.2 Závazkové právní vztahy

V závazkovém právním vztahu jde o okamžik, kdy na jedné straně vznikne věřiteli právo na plnění neboli pohledávku, a na straně druhé vznikne dlužníkovi povinnost tento závazek k určitému datu splatit. Důvody vzniku závazků jsou ze smluv, z protiprávního jednání, z jiných právních skutečností.

V závazkovém právním vztahu musí být určeny minimálně dva subjekty, kterými jsou věřitel a dlužník. Práva a povinnosti z tohoto vztahu mají oba subjekty vůči sobě navzájem. Jeden z nich má právo na dodání zboží či služby, a zároveň povinnost tuto dodávku zaplatit. Pohledávky a závazky mohou zaniknout hned ze dvou důvodů. Nejčastějším způsobem zániku závazku je, že subjekt, který zboží obdržel bez zbytečných odkladů a ve stanovené lhůtě toto zboží uhradí. Úhradou je závazek splněn. Druhým důvodem je to, že subjekt, který obdržel dodávku za ní nechce nebo z nějakého důvodu nemůže zaplatit. Jde tedy o zánik nesplněného závazku (Plíva S., 2009).

2.2 Charakteristika a struktura pohledávek

2.2.1 Pohledávky v účetních předpisech

Problematikou pohledávek z účetního hlediska se především zabývá:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen „ZoÚ“), který obsahuje obecnou úpravu a oceňování pohledávek,
- Vyhláška č. 500/2002 Sb.,
- Český účetní standardy pro podnikatele.

Pohledávky dělíme na dlouhodobé (§10) a krátkodobé (§11). Dlouhodobé pohledávky mají zpravidla dobu splatnosti delší než jeden rok a krátkodobé pohledávky mají dobu splatnosti rok a kratší (Drbohlav J., Pohl T., 2007).

2.2.2 Charakteristika pohledávek

K pozitivům pohledávek patří:

- při poskytnutí dodavatelského úvěru lze očekávat vyšší prodeje než při prodeji za hotové,
- dodavatelský úvěr je zdrojem financování na straně odběratele, čímž dodavatel umožní odběrateli rozvoj a sobě prodej výrobků.

K negativum pohledávek patří:

- největší negativum představuje riziko nezaplacení pohledávky. Pokud nastane tato situace, pak společnost ztrácí hodnotu svého prodaného zboží, ale i hodnotu DPH, kterou je povinna odvést státu.
- Dodavatelský úvěr znamená pro dodavatele zvýšení finančních nákladů, protože musí tento úvěr nějakým způsobem financovat (Kislingerová E. a kol., 2010).

2.2.3 Struktura pohledávek

Základním členěním pohledávek je jejich struktura a členění v rozvaze. Pohledávky se nejvíce objevují ve 3. účtové třídě – Zúčtovací vztahy. Mimo pohledávky se v této třídě zachycují i závazky. V této účtové třídě se evidují dlouhodobé pohledávky, krátkodobé pohledávky a krátkodobé závazky, zatímco dlouhodobé závazky zachycuje 4. účtová třída.

O pohledávkách se účtuje v účtové skupině 31x. Zde se nacházejí pohledávky za odběrateli, tedy pohledávky z obchodních vztahů, dále poskytnuté zálohy dodavatelům a další pohledávky, které plynou z obchodních vztahů (Drbohlav J., Pohl T., 2007).

Nejčteněji používanými syntetickými účty pro pohledávky jsou:

311 – Odběratelé

313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry

314 – Poskytnuté provozní zálohy

315 – Ostatní pohledávky

2.2.4 Vymezení pohledávek

U obchodních korporací pohledávky spadají do skupiny zúčtovacích vztahů.

Pohledávky z obchodních vztahů

Jedná se o pohledávky za odběrateli. Do této skupiny pohledávek patří také směnečné pohledávky. Místo úhrady faktury přijme dodavatel od odběratele směnku. V tomto případě se přijaté směnky vykazují jako dluhové cenné papíry. Opakem jsou směnky vydané, které představují dluh, jenž je evidovaný jako zúčtovací vztah. Účetní jednotka může přijatou směnku poskytnout bance k eskontu jako záruku za poskytnutý eskontní úvěr. Díky tomuto úkonu účetní jednotka nabývá pohledávku vůči bance za poskytnutí směnky a zároveň závazek z eskontního úvěru. Dále do této skupiny patří pohledávky s titulem poskytnutých záloh dodavatelům předtím, než je faktura uhrazena.

Pohledávky za zaměstnanci

V tomto vztahu vznikají pohledávky nejčastěji jako zálohy poskytnuté zaměstnancům např.: na pracovní cestu nebo jiná drobná vydání. Dále pak jako požadavek na úhradu manka nebo škody.

Pohledávky vůči institucím zdravotního a sociálního zabezpečení

Jedná se o povinné platby těmto institucím. Jsou to platby, které jsou sražené z mezd zaměstnanců a jsou odváděny zaměstnavatelem spolu s částkami jenž zaměstnavatel za zaměstnance hradí sám. Pohledávky vůči těmto institucím nastávají spíše výjimečně kvůli přeplatku na odvodech.

Pohledávky z titulu daní a dotací

Představují pohledávku vůči státnímu rozpočtu. Pohledávky mohou vznikat jako přeplatek záloh na dani z příjmů nebo nadměrný odpočet u daně z přidané hodnoty.

Pohledávky za společníky

Mohou to být pohledávky za upsaný základní kapitál, pokud dosud nebyl splacen společníky upsaný vklad nebo pohledávka jako nárok na úhradu možné ztráty.

Jiné pohledávky

Do této skupiny se řadí pohledávky vznikající při prodeji nebo pachtu závodu, z vydaných dluhopisů, z nakoupených či prodaných opcí atd. (Müllerová L., Šindelář M., 2016).

2.2.5 Vykazování pohledávek v rozvaze

V rozvaze se pohledávky člení na dlouhodobé a krátkodobé.

Dlouhodobé pohledávky se vykazují v položce **C.II.1. Dlouhodobé pohledávky** v následujícím členění:

C.II.1.1. Pohledávky z obchodních vztahů – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro dlouhodobé pohledávky účtové skupiny 31 – Pohledávky, včetně pohledávek z obchodních vztahů podniků ve skupině.

C.II.1.2. Pohledávky – ovládaná nebo ovládající osoba – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro dlouhodobé pohledávky účtové skupiny 35 - Pohledávky za společníky, které se týkají vztahu mezi dceřinými společnostmi nebo mezi mateřskou a dceřinou společností v případě, že se nejedná o půjčky nebo o pohledávky z obchodního vztahu.

C.II.1.3. Pohledávky – podstatný vliv – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro dlouhodobé pohledávky účtové skupiny 35 - Pohledávky za společníky, které se týkají pohledávek za účetními jednotkami pod podstatným vlivem, mezi účetními jednotkami pod podstatným vlivem a pohledávky účetních jednotek pod podstatným vlivem za účetními jednotkami uplatňujícími podstatný vliv.

C.II.1.5.1. Pohledávky za společníky – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro dlouhodobé pohledávky účtové skupiny 35 - Pohledávky za společníky, které se týkají pohledávek za společníky obchodních korporací a společníků sdružených ve společnosti.

C.II.1.5.2. Dlouhodobé poskytnuté zálohy – do této položky jsou zahrnuty poskytnuté dlouhodobé zálohy a závdavky, s výjimkou záloh a závdavků vykázaných v položkách B.I.5.1. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek, B.II.5.1. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek, B.III.7.2. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek, C.I.5. Poskytnuté zálohy na zásoby, C.II.2.4.4. Krátkodobé poskytnuté zálohy.

C.II.1.5.3. Dohadné účty aktivní – do této položky jsou zahrnuty částky pohledávek, u kterých se očekává splatnost delší než jeden rok, které nejsou doloženy veškerými potřebnými doklady, a tedy jejich přesná výše není známa.

C.II.1.5.4. Jiné pohledávky – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro dlouhodobé pohledávky účtové skupiny 33 - Zúčtování se zaměstnanci a institucemi a 37 - Jiné pohledávky a závazky. Zejména se jedná o dlouhodobé pohledávky za zaměstnanci, pohledávky z prodeje obchodního závodu, pohledávky z pachtu podniku nebo jeho části, nakoupené opce, pohledávky jako náhrada manka či škody a dlouhodobé pohledávky z vydaných dluhopisů.

C.II.1.4. Odložená daňová pohledávka – do této položky je zahrnuta účetní jednotkou vyčíslená odložená daňová pohledávka.

Krátkodobé pohledávky se vykazují v položce **C.II.2. Krátkodobé pohledávky** v následujícím členění:

C.II.2.1. Pohledávky z obchodních vztahů – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro krátkodobé pohledávky účtové skupiny 31 - Pohledávky, včetně pohledávek z obchodních vztahů mezi podniky ve skupině.

C.II.2.2. Pohledávky – ovládaná nebo ovládající osoba – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro krátkodobé pohledávky účtové skupiny 35 - Pohledávky za společníky obchodních korporací a společníky sdruženými ve společnosti, které se týkají vztahů mezi ovládanými a řízenými osobami, kdy se nejedná o pohledávky ovládající osoby s podstatným vlivem vůči řízené osobě.

C.II.2.3. Pohledávky – podstatný vliv – do této položky se zahrnují pohledávky za účetními jednotkami pod podstatným vlivem, mezi účetními jednotkami pod podstatným vlivem a pohledávky účetních jednotek pod podstatným vlivem za účetními jednotkami uplatňující podstatný vliv.

V této položce se zejména vykazují krátkodobé výpůjčky a úvěry mezi účetními jednotkami, které jsou uvedeny v odstavci výše.

C.II.2.4.1. Pohledávky za společníky – do této položky jsou zahrnuty zůstatky z analytických účtů pro krátkodobé pohledávky účtové skupiny 35 - Pohledávky za společníky,

zejména krátkodobé pohledávky ve výši předepsané úhrady ztráty, krátkodobé pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti, krátkodobé výpůjčky společníkům a převod nákladů a výnosů mezi společníky sdruženými ve společnosti.

C.II.2.4.2. Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění – do této položky jsou zahrnuty kladné zůstatky účtů z účtové skupiny 33 - Zúčtování se zaměstnanci a institucemi, které zachycují vztah mezi účetní jednotkou a institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění.

C.II.2.4.3. Stát – daňové pohledávky – do této položky jsou zahrnuty pohledávky z titulu přímých a nepřímých daní a uhrazených daňových záloh.

C.II.2.4.5. Dohadné účty aktivní – do této položky jsou částky pohledávek, které nejsou doloženy veškerými potřebnými doklady, a tedy jejich přesná výše není známa.

C.II.2.4.6. Jiné pohledávky – do této položky jsou zahrnuty především krátkodobé pohledávky za zaměstnanci, pohledávky z prodeje obchodního závodu, pohledávky z pachtu, nakoupené opce, pohledávky jako náhrada manka či škody, pohledávky z vydaných dluhopisů, pohledávky za vkladatele v případě vkladu do doby zápisu do obchodního rejstříku.

C.II.3. Časové rozlišení aktiv – v této položce účetní jednotka může vykazovat účty časového rozlišení (Chalupa R., Kadlec J., Pilátová J., Procházková D., Sedlák R., Skálová J., Vlach P., 2018).

2.3 Oceňování a evidence pohledávek

2.3.1 Ocenění pohledávek

Oceňování pohledávek se v účetnictví řídí podle zákona o účetnictví (dále jen „ZoÚ“). Touto problematikou se podrobněji zabývá čtvrtá část ZoÚ, § 24 a § 25.

Účetní jednotky oceňují pohledávky:

- k okamžiku vzniku účetního případu,
- k okamžiku sestavování účetní závěrky neboli k rozvahovému dni.

Oceňování k okamžiku vzniku účetního případu

Podle § 25 ZoÚ se pohledávky oceňují při jejich vzniku, tzn. k okamžiku uskutečnění účetního případu, jmenovitou hodnotou. Jedná-li se o odkoupené pohledávky, oceňují se pořizovací cenou.

Součástí pořizovací ceny mohou být náklady související s pořízením pohledávky, např. znalecký posudek.

Pokud jsou pohledávky vyjádřené v cizí měně, účetní jednotky jsou povinny použít současně jak českou, tak i cizí měnu. Pro přepočtení cizí měny na českou měnu účetní jednotka použije kurz České národní banky. Lze použít pevný kurz, tj. kurz, který si účetní jednotka stanoví pro určitý interval, nebo aktuální kurz ČNB k okamžiku, kdy se účetní případ uskutečnil. Pro případ přepočtu u dodavatele za okamžik uskutečnění účetního případu považujeme den vystavení faktury a u odběratele den přijetí faktury.

Oceňování k okamžiku sestavování účetní závěrky

K okamžiku sestavování účetní závěrky se pohledávky testují na nadhodnocení. Tato problematika souvisí především s pohledávkami, které jsou po lhůtě splatnosti a tvoří se u nich opravné položky. Podle § 27 odst. 1 písm. f) ZoÚ účetní jednotka oceňuje pohledávky, které byly nabyté a určeny k obchodování reálnou hodnotou.

Pohledávky v cizí měně účetní jednotka přepočítá kurzem České národní banky, který byl k rozvahovému dni vyhlášen. Kurzové rozdíly vzniklé z přepočtu, se zaúčtují podle povahy na účet finančních výnosů – kurzový zisk nebo na účet finančních nákladů – kurzová ztráta (Müllerová L., Šindelář M., 2016), (Ryneš P., 2019).

2.3.2 Evidence pohledávek v daňové evidenci

Jestliže podnikatel vede daňovou evidenci, je jeho povinností evidovat pohledávky. Detailní přehled o pohledávkách pomáhá podnikateli včas pohledávky uhradit. V daňové evidenci není definován žádný postup pro evidování pohledávek. Záleží tedy na podnikateli, jakou formou bude tuto činnost vykonávat.

Avšak daňová evidence by měla obsahovat alespoň následující údaje:

- označení dokladu, například FV (faktura vydaná),
- jméno dlužníka,
- předmět pohledávky (prodej zboží, služby atd.),
- hodnotu pohledávky v Kč,
- datum splatnosti,
- datum a výši úhrady.

Hodnota pohledávky je oceněná jmenovitou hodnotou, tzn. částkou uvedenou na faktuře či jiném dokladu (Drbohlav J., Pohl T., 2007).

2.4 Problémové oblasti v účetnictví

2.4.1 Nedobytné pohledávky a jejich řešení

Nedobytné pohledávky lze charakterizovat jako pohledávky, které nebyly dosud splaceny. Je mnoho příčin vzniku těchto pohledávek. Nejčastější příčinou je zánik právnické osoby (výmaz z obchodního rejstříku) nebo úmrtí dlužníka, který nemá žádného právního nástupce. Účetní jednotka se může s nedobytnými pohledávkami vypořádat dvěma způsoby. Může k těmto pohledávkám vytvořit opravné položky nebo je odepsat.

Opravné položky k pohledávkám

Tvorbou opravné položky se dočasně snižuje hodnota pohledávky. Na základě inventarizace se vytvářejí opravné položky u pohledávek po lhůtě splatnosti.

Opravné položky se dělí na účetní a daňové. Tvorba účetních opravných položek není definována žádným zákonem. Účetní jednotka sama rozhoduje, jak bude tuto problematiku řešit. Daňové opravné položky jsou upraveny v zákoně č. 593/1992 Sb., o rezervách.

Opravné položky se účtují na vrub nákladů obsažených v účtové skupině 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti ve prospěch účtu v účtové skupině 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování (Pilátová J., Richter J., 2011).

Tabulka 1: Účtování opravných položek

Č. účetního případu	Popis účetního případu	MD	D
1.	Tvorba daňově účinných OP	558	391/1
2.	Tvorba daňově neúčinných OP	558	391/2
3.	Rozpuštění daňově účinných OP	391/1	558
4.	Rozpuštění daňově neúčinných OP	391/2	558

Zdroj: Vlastní tvorba na základě Štohl P., 2014

Odpis pohledávek

Odepisují se pohledávky, které jsou prokazatelně nedobytné. Jedná se tedy o trvalé snížení hodnoty pohledávky. V případě stoprocentního odepsání pohledávky následuje vyřazení pohledávky z majetku.

I při odepisování je nutné rozlišovat účetní a daňové hledisko:

Účetní hledisko – odpis nastává v okamžiku, kdy účetní jednotka upustí od vymáhání pohledávky, protože náklady s tím spojené, by převyšovaly hodnotu vymáhané pohledávky.

Daňové hledisko – odpis z daňového hlediska se řídí zákonem o dani z příjmu, který stanoví, v jakých případech je možné jednorázově do daňových nákladů zahrnout pohledávku za dlužníkem. K pohledávce nesmí být vytvořena opravná položka. Pokud je vytvořena, je potřeba ji zrušit. (Štohl P., 2014)

Podle zákona o dani z příjmu (§ 24/2/y) lze jednorázově do daňových nákladů zahrnout hodnotu pohledávky za dlužníkem zejména v těchto případech:

- a) *u něhož soud zrušil konkurs proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vyřazována z majetkové podstaty,*
- b) *který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení,*
- c) *který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,*
- d) *který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (§ 23 odst. 7),*
- e) *na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,*
- f) *jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.*

Tabulka 2: Účtování odpisu pohledávek

Číslo účetního případu	Popis účetního případu	MD	D
1.	Odpis plné výše pohledávky	546	311

Zdroj: Vlastní tvorba na základě Štohl P., 2014

2.5 Zajištění pohledávek

Pohledávky se zajišťují pomocí zajišťovacích prostředků, které donucují dlužníka k zaplacení splatné pohledávky a zajišťují i nedobrovolné uhrazení pohledávky dlužníkem. Zde jsou uvedeny zajišťovací prostředky, které lze uplatnit k zajištění pohledávek.

Pojištění pohledávky

Především se pojišťují zahraniční pohledávky, ale je možné pojistit i pohledávku z tuzemska za předpokladu vysoké míry spoluúčasti. Nejznámějšími společnostmi v České republice, které tuto službu poskytují jsou ČESCOB, EGAP a Gerling.

Záloha

V dnešní době je aplikování zálohových plateb značně oblíbeno a často používáno. Zálohový způsob spočívá v tom, že odběratel dopředu zaplatí celou hodnotu ceny dodávky nebo alespoň její část. Žádný předpis neurčuje přesnou výši zálohy, záleží tedy na domluvě mezi smluvními stranami.

Zástavní právo

V okamžiku, kdy dlužník neuhradí splatnou pohledávku dává oprávnění věřiteli uspokojit svou pohledávku z předmětu zástavy. Zástavní právo vykonává následující funkce:

- zajišťovací – nutí dlužníka ke splacení dlužné částky,
- nahrazovací – v případě, že dlužník neuhradí má věřitel právo uspokojit pohledávku z předmětu zástavy.

Zástavní právo obvykle vzniká na základě:

- písemné smlouvy,
- dědické smlouvy schválené soudem,
- ze zákona.

Je nutné, aby ve smlouvě byl definován předmět zástavy a pohledávka, kterou se zástavní právo zaobírá. Zajištěnou věcí může být věc movitá i nemovitá, pohledávka nebo cenný papír.

Skonto

Skonto neboli sleva z prodejní ceny, kterou poskytne dodavatel odběrateli, pokud předčasně uhradí fakturu. Jedná se o impuls dodavatele odběrateli k rychlejšímu splacení jeho závazku.

Pozitivum – riziko vzniku pozdě hrazených pohledávek a riziko vymáhání pohledávek je nižší.

Negativum – sleva z prodejní ceny snižuje cenu dodávky.

Ručení

Ručení vzniká mezi věřitelem a třetí osobou, kterou v tomto vztahu nazýváme ručitel. Ručitel zaručuje věřiteli, že pokud dlužník pohledávku neuhradí, může uspokojit svou pohledávku z majetku ručitele. Je možné ručit i za pohledávku, která nastane v budoucnu.

Tato záruka ručitele věřiteli vzniká na základě písemného prohlášení, ve kterém musí být uveden věřitel, ručitel, pohledávka a omezení ručení na část pohledávek nebo na určitou dobu (Vozňáková I., 2004), (Švarc Z. a kol., 2005).

Bankovní záruka

Bankovní záruku upravuje ObčZ v § 2029 až § 2039. Je využívána hlavně při obchodování se zahraničními obchodními partnery.

V § 2029 ObčZ její definice zní takto: *Finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelní a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku. Záruční listina vyžaduje písemnou formu.* (Zákon č. 89/2012 Sb., § 2029, Občanský zákoník)

Dokumentární akreditiv

Akreditivem se rozumí písemný bankovní závazek, kterým banka přislíbujíc na základě žádosti klienta (odběratel), že na jeho účet poskytne oprávněné osobě (dodavatel) smlouvené plnění. Odběratel tedy nechává u své banky otevřít účet, který má sloužit jako jistota platby ve prospěch dodavatele. Dokumentární akreditiv se nejčastěji využívá při obchodu se zahraničními klienty.

Dokumentární inkaso

Dokumentárním inkasem se banka zavazuje, že od kupujícího obstará úhradu kupní ceny. Bývá používáno především v novém obchodním vztahu nebo při vývozu zboží do rizikových teritorií.

Směnka

Směnka je nejpoužívanějším prostředkem sloužícím k zajištění pohledávky. Právní úprava směnky je ustanovena v zákoně č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový. Zákon směnku pojmenovává jako cenný papír. Směnka může být cizí nebo vlastní. Je nutné, aby cizí směnka obsahovala tyto údaje:

- v textu označení, že se jedná o směnku,
- příkaz k zaplacení konkrétní peněžní částky,
- jméno směnečníka,
- okamžik splatnosti,
- určení místa, kde má platba proběhnout,
- jméno věřitele,
- datum a místo, kde byla směnka vystavena,
- podpis výstavce směnky včetně jeho adresy.

Vlastní směnka obsahuje stejná data, pouze třetí bod není uveden. Směnka je snadno a rychle vymahatelná, protože věřitel nemusí dokazovat závazek, na jehož základě došlo k vystavení směnky u soudu. Postačí pouze předložení směnky. Jestliže směnka obsahuje všechny povinné náležitosti a soud nebude pochybovat o platnosti, vydá směnečný platební rozkaz.

Smluvní pokuta a penále

Smluvní pokuty a penále upravuje ObčZ. Pokud dlužník nesplní svůj závazek, bude výše závazku zvýšena o předem stanovenou částku. Ve většině případů je smluvní pokuta sjednána v peněžité částce, ale může být vymezena i jako nepeněžité plnění. Zákon neurčuje přesnou výši smluvní pokuty, ale pokud je pokuta příliš vysoká může zakročit soud na dlužníkovu žádost a pokutu snížit. Pokuta, která je udělena pro porušení smlouvy, se nazývá penále.

Úroky z prodlení

Podle § 1970 ObčZ může věřitel za nečasné uhrazení své pohledávky požadovat po dlužníkovi zaplacení úroku z prodlení. Smluvní strany si dohodnou výši úroku z prodlení sami. Pokud tak neučiní, je výše stanovena vládním nařízením.

Zajišťovací převod práva

Převod práva k zajištění pohledávky se realizuje na základě smlouvy v písemné formě. Pro zajištění svého dluhu dlužník převádí na věřitele určité majetkové právo. Převedeno může být pouze právo převoditelné. Nelze převést nepřevoditelná práva, např. autorská práva. Zajišťovací převod práva je založen na tom, že pokud nebude závazek dlužníka uhrazen, má věřitel právo uspokojit svou pohledávku z převedeného práva.

Notářský zápis

Notářský zápis se používá v případě, že dlužník nemá finanční prostředky a společnost nechce investovat do soudních poplatků. Za pomoci notáře si společnost nechá právně zajistit uznání dluhu dlužníkem. Jestliže dlužník dluh nezaplatí, notářský zápis se stává vykonatelným a věřiteli je umožněno vést exekuci proti dlužníkovi na základě právního uznání dluhu bez dalších žalob.

Postoupení a prodej pohledávek

Postoupením pohledávky se mění věřitel pohledávky, stejně tomu je tak i u prodeje. Uzavřením smlouvy mezi původním a novým věřitelem, přecházejí na nového věřitele veškerá práva a povinnosti plynoucí z postoupené pohledávky. K tomu, aby věřitel postoupil pohledávku nepotřebuje souhlas dlužníka, ale poté co je pohledávka postoupena, je původní věřitel povinen okamžitě o tomto úkonu dlužníka informovat.

Faktoring

Zabývá se odkupem krátkodobých pohledávek těsně předtím, než nastane doba jejich splatnosti. Odkupují se pouze pohledávky, které nejsou jištěny žádným zajišťovacím instrumentem. Faktoringové společnosti odkoupí od věřitele všechny pohledávky, které plní podmínky uvedené ve faktoringové smlouvě. Souhlas dlužníka k postoupení pohledávky není potřebný, jestliže ve smlouvě uzavřené mezi věřitelem a dlužníkem není postoupení pohledávky zakázáno.

Forfaiting

Stejně jako faktoringové společnosti, tak i forfaitingové společnosti od věřitelů odkupují pohledávky. Liší se však v tom, že odkupují dlouhodobé pohledávky, které musí být jištěny některým ze zajišťovacích instrumentů (Vozňáková I., 2004), (Švarc Z. a kol., 2005).

2.6 Principy vymáhání pohledávek

Každá společnost se snaží přimět své zákazníky k včasnému placení. Někdy však preventivní opatření společností nezabrání vzniku pozdě hrazeným nebo nedobytným pohledávkám. Než stanoví vhodné metody, aby svůj nárok na platbu mohli vůči dlužníkům uplatňovat, je potřeba zjistit důvod k neplnění závazků.

Zákazníci nemohou zaplatit – nemají dostatek kapitálu pro financování, nemohou si vzít úvěry od bank nebo se ocitli v druhotné platební neschopnosti díky svým zákazníkům.

Zákazníci nechtějí zaplatit – jsou seznámeni se slabším postavením věřitele z příčiny vyšší konkurence nebo nedostatečného zaopatření vymahatelnosti jeho pohledávky.

Kvůli snazší vymahatelnosti pohledávek by měl dodavatel na své straně vytvořit určité předpoklady. Jedním z nich je kvalita faktur, která bývá často napadena dlužníky. Kvalitou faktur rozumíme například nepřesné označení dlužníka nebo neodpovídající objednané, dodané a vyfakturované počty a ceny za kus. Dalším problémem může být nedorozumění mezi stranami o místě doručení faktury, které má za následek zbytečné prodlužování doručovací doby a vede i k riziku ztráty faktury.

V okamžiku uplynutí promlčecí doby již není možné uplatňovat nároky u soudu. Pohledávka však úplně nezanikne, jelikož dlužník může i tak svůj závazek splnit a věřitel plnění přijmout. Promlčecí lhůta u pohledávek vzniklých ze vztahu mezi podnikateli činí obecně 4 roky a u pohledávek vzniklých ze vztahu mezi podnikatelem a občanem nebo občany činí z pravidla 3 roky. Pokud dlužník písemně uzná svůj dluh nebo jej začne částečně plnit, je zahájen nový běh promlčecí lhůty (Kislingerová E. a kol., 2010).

2.6.1 Postup při vymáhání pohledávek po splatnosti

Určení postupu závisí na individuálních podmínkách dodavatele, na konkurenčním prostředí a na možnostech vymáhání pohledávek.

V obchodní společnosti s mnoha odběrateli bude pravděpodobně způsob vymáhání založen na telefonickém urgování. Ve společnosti zabývající se síťovou oblastí bude uplatněna hrozba odpojení telefonu, internetu nebo přívodu plynu a elektřiny.

Řešení nevčasné úhrady faktury skrz soudy nebo inkasní agentury apod. je krajní možností, která má za následek ukončení obchodní spolupráce (Kislingerová E. a kol., 2010).

Možný způsob vymáhání pro typickou distribuční společnost s pohledávkami:

Tabulka 3: Postup při vymáhání

Doba	Úkon	Komentář
Splatnost – 3 dny	Telefonický kontakt	U velkých faktur se vyplatí před splatností ověřit, zda odběratel fakturu má a zda se ji chystá uhradit.
Splatnost + 3 dny	Telefonický kontakt	U každé faktury nad určitou hranicí se ověří důvody nesplnění termínu splatnosti.
Splatnost + 2 týdny	Písemná upomínka č.1	Formální upomenutí s žádostí o urychlené uhrazení všech splatných závazků.
Splatnost + 4 týdny	Ukončení dodávek na úvěr	
Splatnost + 6 týdnů	Písemná upomínka č.2	Pokus o smír a formální žádost o navržení reálného splátkové kalendáře.
Splatnost + 8 týdnů	Předání soudnímu nebo mimosoudnímu vymáhání	Podle charakteru dlužníka a pohledávky se zvolí možnost podání žaloby pro neplacení, návrh na exekuci nebo se případ předá agentuře pro mimosoudní vymáhání.

Zdroj: Kislíngrová E. a kol., 2010

2.6.2 Způsoby vymáhání pohledávek

Telefonický kontakt – připadá v úvahu u společností s velkým počtem zákazníků a malými objemy pohledávek. Tento postup není nákladný a pomůže odhalit nebo vyřešit konkrétní problém. Avšak pro složitější záležitosti je lepší upřednostnit osobní jednání.

Nejčastějšími argumenty dlužníků jsou:

- nedostal jsem fakturu,
- už je to zaplacené,
- zaplatím to, nebojte,
- požádám majitele, aby to zaplatil,
- prodejce říkal, že na platbu nespěcháte,
- doba je zlá,
- nemáme peníze.

Osobní kontakt – dosahuje lepších výsledků než telefonické kontaktování, ale je nákladnější. Mohou s ním být spojené náklady na cestování. Jeho použití se tedy vyplatí spíše u

pohledávek většího objemu. Veškeré sjednané dohody by měly být písemně stvrzeny, jelikož je lze předložit při případném soudním dokazování.

Písemné upomínky – jsou formálním upomenutím, které předchází soudnímu vymáhání, ale pomocí nich mohou být navrhovány i způsoby řešení dluhu a naznačovány případné postupy při neuhrazení. V upomínce je vhodné uvést úroky z prodlení. Závěrečná upomínka před předáním k soudnímu vymáhání má být charakterizována jako pokus o smír a je potřeba ji odeslat doporučenou poštou.

Vymáhací agentury – pokud selžou všechny snahy o domluvu s dlužníkem o splacení závazku, lze využít služeb agentur, které se specializují na vyrovnání splatných pohledávek. V řešení problémů jsou vymáhací agentury rychlejší než soud, avšak náklady na poskytnutí této služby jsou výrazně vyšší. Pokud však dlužník nemá dostatek finančních prostředků na splacení dlužné částky nebo nemá zájem se nijak podílet na splacení ani agentura není schopna zajistit uhrazení pohledávky.

Soudní vymáhání – tento způsob je spojen s dalšími náklady jako je poplatek z žalované pohledávky pro vydání platebního rozkazu, poplatek za výkon rozhodnutí a náklady za právní zastoupení. Toto řešení bývá použito až v okamžiku, jestliže pomocí předchozích způsobů se nepodařilo donutit dlužníka ke splacení pohledávky. Soudní vymáhání obvykle nepřináší skutečné uspokojení požadavků věřitele.

Exekuce – dosažení platebního rozkazu na základě soudního rozhodnutí ve věci neuhrazené pohledávky nebývá složité, opakem je vykonatelnost tohoto rozhodnutí. Soud se pomocí exekutorských úřadů snaží domoci svého rozsudku.

Konkurz – konkurzní řízení se týká hlavně společností, které již nedisponují žádným majetkem a běžní dodavatelé nemají šanci dostat se ke svým nárokům.

Podle zákona o konkurzu a vyrovnání je dlužník v úpadku tehdy, když má závazky vůči více věřitelům a není schopen je v delším časovém úseku plnit. Konkurz je možné vyhlásit i v okamžiku, kdy je dlužník velmi zadlužen, a i za předpokladu pokračování v jeho podnikatelské činnosti nelze očekávat splacení dluhů.

Ze zpeněženého majetku jsou nejdříve uhrazeny náklady konkurzního řízení, poté pohledávky za zaměstnanci a nároky státu jako jsou daně, sociální a zdravotní pojištění, cla. Naposledy jsou uspokojovány pohledávky ostatních věřitelů (Kislingerová E. a kol., 2010).

2.7 Postoupení pohledávky

Postoupení pohledávky upravuje zákon č. 89/2012 sb. ObčZ.

Postoupením pohledávky se mění věřitel pohledávky. Uzavřením smlouvy mezi původním a novým věřitelem přecházejí na nového věřitele veškerá práva a povinnosti plynoucí z postoupené pohledávky, ale povinnosti dlužníka ze závazku zůstávají v nezměněné podobě. K postoupení pohledávky původní věřitel nepotřebuje souhlas dlužníka, stačí jen, aby k okamžiku postoupení pohledávky o této změně dlužníka informoval.

Není možné však postoupit všechny pohledávky. Podle zákona jsou to takové pohledávky, které zanikají nejpozději smrtí věřitele nebo změnou jejich obsahu by se změnil věřitel. Jde o pohledávky, které jsou vázány pouze na osobu věřitele, např. právo na bolestné. Pohledávka, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil, je například závazek konkrétní osoby, která jako jediná může činnost provést. A pokud by tato osoba zemřela, možnost vykonat tuto činnost by zanikla, např. závazek namalování obrazu. Dále se zákaz postoupení vztahuje na pohledávky, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí. Do této skupiny se řadí například pohledávky podpory při narození dítěte nebo pohledávky sociální péče (Drbohlav J., Pohl T., 2007).

Základní pojmy

- Postupitel neboli cedent – tj. osoba, která postupuje pohledávku jinému věřiteli.
- Postupník neboli cesionář – tj. osoba, které byla pohledávka postoupena.
- Postoupení neboli cese – tj. způsob, jímž se mění osoba věřitele pohledávky.
- Postoupit neboli cedovat – tj. převést pohledávku na jiného věřitele (Chalupa R., Kadlec J., Pilátová J., Procházková D., Sedlák R., Skálová J., Vlach P., 2018).

Zjednodušené zaúčtování postoupení pohledávky

Jmenovitá hodnota pohledávky: 120 000 Kč

Částka, za kterou je pohledávka postoupena: 100 000 Kč

Tabulka 4: Zaúčtování postoupení pohledávky

Číslo	Popis účetního případu	Částka v Kč	MD	DAL
1.	Tržba z postoupení pohledávky	100 000	315	646
2.	Odpis pohledávky	120 000	546	311

Zdroj: vlastní tvorba na základě Müllerová L., Šindelář M., 2016

2.8 Tvorba opravných položek k pohledávkám

O opravných položkách se účtuje na základě inventarizace majetku a posuzuje se výše a odůvodněnost vytvořených opravných položek. Opravné položky vytváříme pouze za předpokladu, že se nejedná o trvalé snížení pohledávky, ale pouze o přechodný stav. Opravné položky lze účtovat i v případě, že o jejich vytvoření rozhodne zákon o rezervách.

Opravné položky k pohledávkám se účtují na vrub nákladů do účtové skupiny 55. Snížení nebo zrušení této položky se účtuje naopak ve prospěch těchto nákladů. Dále opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek a nelze je použít na zvýšení hodnoty pohledávky. (Pilátová J., Richter J., 2011).

Opravné položky rozlišujeme na daňové a účetní. Tvorbu účetních opravných položek žádný zákon nedefinuje a postup se ponechává plně v kompetenci účetní jednotky a návazně na to i na posouzení auditora. Vždy je však potřeba respektovat podmínku, že opravnou položku lze vytvořit pouze do výše pohledávky a opravná položka podléhá inventarizaci. V praxi se můžeme setkat s různými systémy vyčíslování opravných položek k pohledávkám, které jsou však většinou založeny na testování pohledávek z hlediska doby po splatnosti, např.:

- pohledávky 180 až 365 dní po lhůtě splatnosti – 50 % opravná položka k pohledávkám,
- pohledávky více jak 365 dní po lhůtě splatnosti – 100 % opravná položka k pohledávkám.

K některým pohledávkám lze přistupovat individuálně a odhadnout jejich reálnou hodnotu i podle jiných kritérií než podle doby po splatnosti, ale například podle stavu soudního řízení, podle ekonomické situace dlužníka, podle právních stanovisek advokátní kanceláře atd. Opravné položky k pohledávky jsou vždy vytvářeny za dlužníky v insolvenčním řízení.

Pokaždé je však nezbytné rozlišovat účetní tvorbu opravných položek a daňový postup pro vytváření zákonných opravných položek nebo odepisování pohledávek. Cílem účetní opravné položky je zejména korigování hodnoty aktiva (pohledávky) podle její reálné hodnoty (inkasovatelná částka), daňový postup při tvorbě zákonné opravné položky sleduje pouze fiskální cíle, tj. stanovit striktní podmínky pro zahrnování nákladů z tvorby opravné položky do daňového základu (Ryneš P., 2019).

2.8.1 Daňově opravné položky podle zákona o rezervách

Tato problematika je upravena v zákoně č 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoR“).

Jedná se o opravné položky, které jsou nákladem vynaloženým na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Jsou to tedy opravné položky, které snižují základ daně a tím i daň samotnou.

ZoR uvádí několik výjimek, kdy opravné položky k pohledávkám tvořit nelze. Hned první oblast výjimek je upravena v § 2. Jako první se uvádí, že pohledávky nesmí být promlčené a je nutné, aby byly zaúčtovány v daňové evidenci. Zákonné opravné položky se tvoří až do výše rozvahové hodnoty pohledávky. Rozvahovou hodnotou pohledávky se rozumí pořizovací cena nebo jmenovitá hodnota pohledávky. Opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám, které byly zaúčtovány do výnosů a tento příjem nebyl osvobozen nebo nezahrnován do základu daně z příjmu (Pilátová J., Richter J., 2011).

Dále opravné položky se netvoří k pohledávkám vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, úvěrů, zápůjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty obchodní korporace, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, k pohledávkám nabytým bezúplatně a k souboru pohledávek. (Zákon 593/1992 Sb., zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, §2)

2.8.2 Základní pojmy a principy tvorby opravných položek

Promlčení pohledávky

Pohledávky jsou promlčeny, pokud nejsou uhrazeny v promlčecí lhůtě, která obvykle trvá 3 roky, pokud není stanoveno mezi stranami jinak. Nejméně však lze promlčecí lhůtu stanovit na 1 rok a nejvíce na 15 let počítanou ode dne, kdy se pohledávka stala splatnou. Promlčení znamená, že dlužník již není povinen pohledávku uhradit.

Zrušení opravné položky

Opravné položky k pohledávkám se ruší zejména v těchto případech:

- uhrazením pohledávky, ke které byla opravná položka tvořena,
- odpisem pohledávky, ke které byla opravná položka tvořena,
- ke dni ukončení či přerušování podnikatelské činnosti,
- ke dni promlčení či zániku pohledávky (Ryneš P. 2019).

2.9 Odpis pohledávek

Odpis pohledávek nastává v situaci, kdy věřitel není schopen svoji pohledávku po dlužníkovi vymoci. Do nákladů lze odepsat pohledávku po splatnosti v případě, že náklady na vymáhání pohledávky by převýšili hodnotu pohledávky. Jestliže je pohledávka promlčená, je možné ji odepsat přímo do nákladů, ale náklad je daňově neuznatelný. Rozlišujeme dva druhy odpisů, a to odpis daňový a odpis účetní

Daňové i účetní odpisy se účtují na stejný nákladový účet číslo 546 – Odpis pohledávky. Aby účetní jednotka byla schopna rozlišit účetní odpis od daňového a naopak, musí se účet 546 analyticky rozlišit. Například takto:

- daňový odpis 546/1
- účetní odpis 546/2

2.9.1 Účetní odpis

Účetní odpis neboli nedaňový odpis nelze považovat za výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmu. Tento odpis upravuje výsledek hospodaření. Účetní odpis je daňově neuznatelným nákladem. Ovšem může nastat situace, kdy dlužník pohledávku uhradí ve stejném účetním období jako je pohledávka účetně odepsána. V tomto případě je odpis podle § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních příjmů daňově uznatelný. Pokud je však pohledávka účetně odepsána v jiném účetním období, než je uhrazena, tak podle § 23 odst. 4 písm. e) zákona o daních z příjmů by odpis do daňově uznatelných nákladů zahrnován nebyl.

Účtování nedaňového odpis pohledávky	546/2	311
---	-------	-----

2.9.2 Daňový odpis pohledávky

Daňový odpis pohledávky je možný pouze v případě, že pohledávka je správně oceněna a plní podmínky uvedené v § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů. Těmito podmínkami jsou:

- při vzniku pohledávky byla pohledávka zaúčtována do výnosů,
- výnos z této pohledávky nebyl osvobozen od daně,
- k této pohledávce lze souběžně vytvořit zákonnou opravnou položku (mimo pohledávky, u které do konce lhůty splatnosti uběhlo méně než 18 měsíců a kromě pohledávky, ke které nelze vytvořit zákonnou opravnou položku jen proto, že její cena je vyšší než 200 000 Kč a nebylo ohledně ní zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení (Müllerová L., Šindelář M., 2016).

Účetní jednotka může jednorázově odepsat do nákladů jmenovitou hodnotu pohledávky nebo pořizovací cenu pohledávky nabyté vkladem, postoupením nebo při změně obchodní korporace za dlužníkem.:

- *u něhož soud zrušil konkurs²⁶ⁱ) proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vyřazována z majetkové podstaty,*
- *který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí²⁶ⁱ) na základě výsledků insolvenčního řízení,*
- *který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,*
- *který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (§ 23 odst. 7),*
- *na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba,^{26j}) a to na základě výsledků této dražby,*
- *jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).*

2.10 Řízení pohledávek v obchodní korporaci

Řízení pohledávek představuje činnost podniku, která vede k optimálnímu usměrňování pohledávek.

Účelem řízení pohledávek je:

- zamezit velkému počtu faktur, které jsou placeny se zpožděním,
- snížit podíl nedobytných pohledávek, které jsou inkasovány s obětováním poměrně vysokých nákladů.

Pouze monopolní firmy nebo firmy s výhradním postavením na trhu si mohou dovolit zcela zamezit vzniku problémovým pohledávkám a požadovat platbu předem nebo v hotovostní formě. Pokud však takovýto požadavek vznesou podnikatelský subjekt, který nesplňuje výše zmíněná kritéria, musí počítat s tím, že nemusí dosahovat příliš vysokých prodejů. Naopak shovívavé řízení pohledávek přinese vysoký objem prodeje, ale i vysoký počet nedobytných nebo pozdě hrazených pohledávek. Optimální situace bude někde ve středu, tak aby byl minimalizován počet problémových pohledávek, ale nepoklesl výrazně prodej. K nalezení tohoto optima existuje celá řada nástrojů a postupů.

Cílem není se zcela vyvarovat problémovým pohledávkám. Každý podnikatelský subjekt je na trhu odměňován za podstoupení jistého rizika. Pokud by společnost odstranila všechna rizika, přišla by o odměnu ve formě marže.

Řízení pohledávek má dvě dimenze:

Obrázek 1: Dimenze řízení pohledávek

Zdroj: Kislingerová E. a kol., 2010

Prevence se snaží předejít vzniku problémovým pohledávkám, a to zaměřením na limity dodavatelských úvěrů, platební podmínky, přístup k novým zákazníkům, fakturace a doklady potvrzující existenci pohledávek.

Vymáhání nastává v okamžiku, kdy nebylo zajištěno včasné uhrazení pohledávky. Problémové pohledávky se nemusí týkat hlavní obchodní činnosti. Mohou vznikat například

z pronájmu nevyužitých prostor, z prodeje nepotřebného materiálu apod. (Kislingerová E. a kol., 2010).

2.10.1 Efektivnost řízení pohledávek

Nejčastějším ukazatelem je doba obratu pohledávek, která je počítána pomocí veřejně dostupných finančních výkazů společnosti:

$$DSR = \frac{AR}{R/360} \quad (1)$$

DSR – doba obratu pohledávek (Days of Sales in Receivable)

AR – pohledávky (Accounts Receivable)

R – tržby (Revenues)

Problém tohoto ukazatele spočívá v tom, že čítecitel v sobě zahrnuje daň z přidané hodnoty, zatímco tržby jsou uvedeny bez daně. Dále stav pohledávek se zjišťuje ke konkrétnímu dni a vypočtená hodnota by mohla být ovlivněna fakturací větší dodávky těsně před momentem hodnocení. Hodnocení pohledávek tedy nemůže záviset pouze na jednom ukazateli z agregovaných dat. Aby bylo možné analyzovat pohledávky a zjistit, kde přesně problém spočívá, je potřeba využití údajů z podnikového informačního systému.

Ukazatelé podnikového informačního systému jsou:

- Průměrná poskytnutá a skutečná doba splatnosti,
- kalkulovaný úrok,
- úrokové čerpání marže.

Průměrná poskytnutá a skutečná doba splatnosti

Dodavatelé mají často ve smluvních podmínkách odběratelů stanovené odlišné platební podmínky s různými odklady splatnosti.

$$AGPT = \frac{\sum(NV * (DD - ID))}{\sum NV} \quad (2)$$

$$ARPT = \frac{\sum NV * (PD - ID)}{\sum NV} \quad (3)$$

AGPT – průměrná poskytnutá doba splatnosti (Average Given Payment Term)

ARPT – průměrná skutečná doba splatnosti (Average Real Payment Term)

NV – hodnota faktury (Nominal Value)

DD – datum splatnosti faktury (Due Date)

ID – datum vystavení faktury (Issue Date)

PD – datum úhrady (Payment Date)

Kalkulovaný úrok

Kalkulovaný úrok srovnává v čase výši pohledávek mezi segmenty nebo jednotlivými zákazníky. Do hodnocení zahrnuje nejen aktuální pohledávky, ale i faktury již uhrazené.

$$CI = \sum (NV * \frac{(PD - ID)}{360} * i) \quad (4)$$

CI – kalkulovaný úrok (Calculated Interest)

NV – hodnota faktury (Nominal Value)

ID – datum vystavení faktury (Issue Date), u pohledávek vzniklých před začátkem hodnoceného období se používá datum začátku období

PD – datum úhrady (Payment Date), u dosud neuhrazených pohledávek se používá datum konce období

i – úroková sazba z úvěrů, kterými se financuje (by se financoval) pracovní kapitál

Úrokové čerpání marže

Rozdíl mezi prodejní cenou a pořizovacími nebo výrobními náklady se nazývá marže. Pomocí úrokového čerpání marže zjišťujeme, zda financování odkladu platby za dodání zboží nečerpá příliš velkou část marže.

$$ICM = \frac{CI}{R - CGS} \quad (5)$$

ICM – úrokové čerpání marže (Interest Charge of Margin)

CI – kalkulovaný úrok (Calculated Interest)

R – tržby (Revenue)

CGS – náklady na prodané zboží nebo výrobní náklady (Costs of Goods Sold)

(Kislingerová E. a kol., 2010).

3. Cíle a metodika

Cílem této práce je zhodnotit řízení pohledávek ve společnosti XY, a.s. a navrhnout možná opatření v případě sporných a nedobytných pohledávek. Šetření řízení pohledávek je prováděno k 31.12.2018.

Informace potřebné pro zhodnocení řízení pohledávek jsou čerpány z účetní závěrky, z interních soupisů a z knihy pohledávek.

3.1 Představení společnosti

Zde je vybraná obchodní korporace charakterizována z hlediska jejího vzniku, podnikatelské činnosti a účetních zásad, podle kterých se společnost řídí. V této části je rozebrán výňatek z rozvahy, kde jsou obsaženy pohledávky a závazky.

3.2 Řízení pohledávek ve společnosti

V této části práce je popsáno současné řízení pohledávek ve společnosti. Stávající řízení pohledávek zahrnuje:

Zajištění pohledávek

Úkolem zajištění pohledávek je vybrat a aplikovat vhodná opatření snižující riziko nezaplacení.

Vymáhání pohledávek

Nedobytné a sporné pohledávky představují ohrožení podniku. Společnost XY, a.s. má svůj postup při vymáhání těchto pohledávek. Zpočátku pohledávky vymáhá sama, později předává vymáhání příslušným institucím.

3.3 Analýza odběratelů

Analýzu odběratelů ve společnosti XY, a.s. provádí Oddělení risku, které sestavuje jejich bonitu. Bonita je sestavována zvlášť pro:

- 1) klienty s vysokými odběry – rating pro největší klienty,
- 2) klienty s nižšími odběry a jednotlivce (domácnosti) – rating pro ostatní klienty včetně domácností.

Postup, jak oddělení risku sestavuje bonitu je v této části práce také popsán včetně několika příkladů výpočtů.

3.4 Analýza likvidity a aktivity

Pro analýzu likvidity a aktivity jsou použity ukazatelé finanční analýzy, jejichž výsledné hodnoty jsou srovnávány a porovnávány s doporučenými hodnotami.

Běžná likvidita

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (6)$$

Pohotová likvidita

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (7)$$

Okamžitá likvidita

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{krátkodobý finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (8)$$

- Oběžná aktiva obsahují zásoby, krátkodobé pohledávky a krátkodobý finanční majetek.
- Krátkodobým finančním majetkem se rozumí peněžní prostředky v pokladnách a na bankovních účtech.
- Krátkodobé závazky obsahují všechny okamžitě splatné závazky.

Rychlost obratu pohledávek

$$\text{Rychlost obratu pohledávek} = \frac{\text{tržby}}{\text{pohledávky}} \quad (9)$$

Doba obratu pohledávek (průměrná doba splatnosti)

$$\text{doba obratu pohledávek} = \frac{\text{pohledávky}}{\text{tržby}} * 360 \quad (10)$$

- Do pohledávek jsou započítané pouze krátkodobé pohledávky.
- Do tržeb jsou započítány tržby za prodej výrobků a služeb, tržby za prodej zboží, tržby z prodaného DM a tržby z prodaného materiálu.

4. Praktická část

4.1 Představení společnosti

Název společnosti není z důvodu přání vedení uveden, stejně jako jména dlužníků. Ostatní skutečnosti jsou pravdivé.

Společnost XY, a.s. byla založena roku 2004 se základním kapitálem 2 000 000 Kč. Předmětem podnikání společnosti je obchodování s elektrickou energií a plynem na českém trhu, dalšími činnostmi jsou výroba elektrické a tepelné energie.

4.1.1 Účetní zásady

Společnost XY, a.s. se řídí obecnými účetními zásadami a je vedena v souladu s účetními předpisy. Účetní závěrka je sestavována k 31.12., z čehož vyplývá, že účetním obdobím je kalendářní rok. Společnost XY, a.s. má dle § 20 ZoÚ povinnost mít účetní závěrku ověřenou nezávislým auditorem. Účetní závěrka a výrok auditora jsou zahrnuty ve výroční zprávě společnosti, která musí být vyhotovena na základě nařízení § 21 ZoÚ. Ve výroční zprávě jsou obsaženy informace o podnikatelské činnosti a o stavu majetku společnosti za daný rok, dále pak je zde podle § 80 Zákona o obchodních korporacích zveřejněna zpráva o vztazích.

4.1.2 Účetní systém

Společnost XY, a.s. pro zaúčtování veškerých účetních operací používá účetní systém SAP. Tento účetní systém je určen především pro středně velké až velké firmy. Systém SAP mimo finančního účetnictví zahrnuje také evidenci majetku, personalistiku, management kvality, plánování výroby nebo podporu prodeje. Výhodou systému je, že lze určitým uživatelům umožnit různá práva.

4.1.3 Pohledávky a závazky společnosti v rozvaze

Pohledávky společnosti XY, a.s.

Stavy níže uvedené odpovídají finanční situaci společnosti k 31.12. v letech 2017 a 2018. Částky zde uvedené jsou v tisících Kč v netto hodnotách, tedy brutto částky snížené o korekci.

Tabulka 5: Pohledávky k 31.12. 2017 a 2018

Aktivum		2017	2018
C.	Oběžná aktiva	29 165 139	28 738 258
C.II.	Pohledávky	28 568 307	28 124 230
C.II.1.	Dlouhodobé pohledávky	73 595	68 768
C.II.1.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	1 595	0
C.II.1.4.	Odložená daňová pohledávka	21 352	15 173
C.II.1.5.	Pohledávky – ostatní	50 648	50 595
C.II.1.5.4.	Jiné pohledávky	50 648	50 595
C.II.2.	Krátkodobé pohledávky	28 494 712	28 058 462
C.II.2.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	1 743 173	1 807 624
C.II.2.2.	Pohledávky – ovládaná nebo ovládající osoba	6 686 404	5 904 631
C.II.2.4.	Pohledávky – ostatní	20 065 135	20 346 207
C.II.2.4.3.	Stát – daňové pohledávky	52	27 056
C.II.2.4.4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	6 116 765	6 699 255
C.II.2.4.5.	Dohadné účty aktivní	11 591 116	11 169 630
C.II.2.4.6.	Jiné pohledávky	2 357 202	2 450 266

Zdroj: Vlastní práce na základě výroční zprávy společnosti XY, a.s.

Významnou složku oběžných aktiv ve společnosti XY, a.s. tvoří pohledávky, především pohledávky krátkodobého charakteru. V roce 2018 výše dlouhodobých i krátkodobých pohledávek v porovnání s předchozím rokem klesla. U dlouhodobých pohledávek tuto změnu z největší části způsobily odložené daňové pohledávky, které poklesly z 21 352 tisíc Kč na 15 173 tisíc Kč, tedy o 6 179 tisíc Kč. U krátkodobých pohledávek lze největší pokles zaznamenat u pohledávek ovládané nebo ovládající osoby. Poklesly z 6 686 404 tisíc Kč na 5 904 631 tisíc Kč, tedy o 781 773 tisíc Kč. Naopak některé složky krátkodobých pohledávek oproti předchozímu roku vzrostly, například pohledávky z obchodních vztahů nebo ostatní krátkodobé pohledávky.

Závazky společnosti XY, a.s.

Stavy odpovídají finanční situaci společnosti k 31.12. v letech 2017 a 2018. Částky zde uvedené jsou v tisících Kč v netto hodnotách, tedy brutto částky snížené o korekci.

Tabulka 6: Závazky k 31.12. 2017 a 2018

Pasivum		2017	2018
B. + C.	Cizí zdroje	23 985 113	23 363 735
C.	Závazky	23 714 661	22 994 546
C.I.	Dlouhodobé závazky	43 677	26 931
C.I.3.	Dlouhodobé přijaté zálohy	4 210	4 210
C.I.9.	Závazky – ostatní	39 467	22 721
C.I.9.3.	Jiné závazky	39 467	22 721
C.II.	Krátkodobé závazky	23 670 984	22 967 615
C.II.2.	Závazky k úvěrovým institucím	0	8 692
C.II.3.	Krátkodobé přijaté zálohy	13 287 925	13 133 704
C.II.4.	Závazky z obchodních vztahů	341 518	109 300
C.II.8.	Závazky – ostatní	10 041 541	9 715 919
C.II.8.3.	Závazky k zaměstnancům	10 107	10 562
C.II.8.4.	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	5 504	6 401
C.II.8.5.	Stát – daňové závazky a dotace	40 750	32 372
C.II.8.6.	Dohadné účty pasivní	8 737 984	8 546 847
C.II.8.7.	Jiné závazky	1 247 196	1 119 737

Zdroj: Vlastní práce na základě výroční zprávy společnosti XY, a.s.

Ve výše uvedeném přehledu můžeme vidět, že společnost XY, a.s. nemá žádný dlouhodobý bankovní úvěr. Největší skupinu cizích zdrojů tvoří krátkodobé závazky, zejména krátkodobé přijaté zálohy. Tuto skutečnost lze u společnosti, která je poskytovatelem elektřiny očekávat, jelikož téměř každý, kdo je odběratelem elektrické energie je povinen svému poskytovateli platit zálohy.

4.2 Řízení pohledávek ve společnosti

Společnost XY, a.s. spravuje své pohledávky podle zákona č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, který umožňuje odstoupení společnosti od smlouvy v případě neuhrazení dvou pohledávek, pokud není jinak upraveno ve smluvních podmínkách.

Vybraná společnost vystavuje tři druhy faktur:

- zálohovou fakturu,
- fakturu za odběr,
- mimořádnou fakturu.

Mimořádnou fakturou se rozumí odhad z minulého období, který se uvádí v případě, že pracovníkovi není umožněn přístup k elektroměru a není tak schopen zjistit skutečnou spotřebu. V okamžiku kdy je možné zjistit skutečný stav, je vystavena faktura za odběr se správnou částkou. Případný rozdíl je poté vyrovnán.

4.2.1 Prevence předcházení vzniku sporných a nedobytných pohledávek

Společnost XY, a.s. se chrání před vznikem této problematiky pomocí některých zajišťovacích prostředků, které používá spíše u odběratelů s vysokými odběry energií. Dále se toto opatření týká odběratelů, kteří spadají do dvou nejhůře hodnocených skupin na základě bonity, kterou budu detailněji rozebírat v následující kapitole. Firma se špatným hodnocením ručí majetkem matčiny společnosti v případě s.r.o. nebo majetkem fyzické osoby, která je vlastníkem firmy. Dalším preventivním opatřením proti vzniku sporných a nedobytných pohledávek, které společnost XY, a.s. používá, je zvýšení záloh za odběr energií.

4.2.2 Vymáhání pohledávek po splatnosti

Na různé druhy pohledávek jsou stanovené různé druhy upomínkových procesů, které se odvíjí od smlouvy. Společnost XY, a.s. odběratele upomíná nejdříve 10 dní po splatnosti druhé faktury. Pokud dlužník do těchto 10 dnů fakturu uhradí, není mu vyměřeno žádné penále z prodlení. Společnost i k okamžiku upomínání po jednotlivcích požaduje vždy jen jistinu, u firem požaduje navíc úrok z prodlení, který je stanovený ve smlouvě. Výše úroku z prodlení se pohybuje v rozmezí 0,03 – 0,05 % z dlužné částky za den.

Upomínací proces probíhá v následujících krocích:

- a) upomínka v podobě emailů,
- b) upomínka pomocí SMS zprávy,

c) doporučený dopis.

Doba splatnosti faktury za elektřinu je stanovena na 15. den od okamžiku vystavení faktury, pokud není ve smlouvě uvedeno jinak. Společnost začíná upomínat až 10. den po nezaplacení druhé faktury.

Upomínka č. 1

- 1. upomínku odběratel obdrží následující den po uplynutí 10. dne po nezaplacení druhé faktury v podobě emailu. Obsah emailu se skládá z neuhrazené faktury a upozornění na možnou penalizaci

Upomínka č. 2

- 2. upomínka je odběrateli odeslána opět v emailové podobě a její obsah je stejný jako u upomínky číslo 1.

Upomínka č. 3

- 3. upomínka je stejná jako předchozí upomínky.

Upomínka č. 4

- 4. upomínku odběratel dostává formou SMS zprávy. SMS zpráva obsahuje informace o výši dluhu a o penalizaci.

Doporučený dopis

- Doporučený dopis je poslední článek upomínacího procesu. Dopis obsahuje shrnutí dlužné částky a penalizace. Navíc je v něm odběratel informován o skutečnosti, že pokud svůj dluh neuhradí do stanoveného termínu, bude společnost nucena tuto záležitost předat příslušné instituci k vymáhání.
- Archy o odeslání doporučeného dopisu se ukládají pro případ, že by došlo na soudní vymáhání, jelikož před soudem je potřeba prokázat, že klient byl dostatečně upozorněn na svůj závazek vůči společnosti.

Pokud odběratel po upomínání nezaplatí, společnost postupuje pomocí několika variant.

Rozhodující je výše pohledávky v Kč:

- do 1 500 Kč,
- 1 500 Kč až 50 000 Kč,
- nad 50 000 Kč.

Pohledávka do 1 500 Kč

Pohledávka se odepíše automaticky účetně a po sléze i daňově. Při daňovém odepisování se společnost XY, a.s. řídí zákonem o dani z příjmu, který stanoví, v jakých případech je možné jednorázově do daňových nákladů zahrnout pohledávku za dlužníkem.

Pohledávka nad 1 500 Kč až 50 000 Kč

Tyto pohledávky společnost předává inkasní agentuře, která má na vymáhání své postupy. V případě, že inkasní agentura do 5 měsíců pohledávku nevyřídí, vrací ji zpět společnosti. Následně se pohledávky dále selektují podle jejich výše v peněžním vyjádření. Pohledávky u domácností, které jsou vyšší než 5 000 Kč a pohledávky u firem, které převyšují částku 12 000 Kč se dále vymáhají. Ostatní pohledávky, které jsou nižší než výše zmíněné částky, jsou odepsány účetně a po sléze i daňově pokud je to možné. Vymáhání přes inkasní agenturu s sebou přináší i náklady pro společnost. Inkasní agentura požaduje účelně vynaložené náklady na vymáhání pohledávky, jedná se o procentuální částku z vydlužené sumy.

Pohledávka nad 50 000 Kč

Pohledávky zahrnuté v tomto bodě společnost vymáhá pomocí advokátní kanceláře. Advokátní kancelář představuje pro společnost určitou výhodu v tom, že společnost nemusí zaměstnávat právníky a neúčtuje o advokátním tarifu. Advokátní kancelář vyzve dlužníka, po kterém požaduje náklady na právní úkony, úrok z prodlení a jistinu. Všem dlužníkům je umožněno hrazení dluhu v měsíčních splátkách pomocí splátkového kalendáře. Pokud dlužník požádá o splácení pomocí splátkového kalendáře, představuje to pro společnost výhodu, protože tím dlužník potvrdí svůj závazek a prodlužuje se tak promlčecí lhůta pohledávky.

V okamžiku, kdy dlužník pohledávku do data určeného advokátní kanceláří neuhradí, advokátní kancelář podá návrh na vydání platebního rozkazu. Příslušný soud vydá platební rozkaz v právní moci a advokátní kancelář vystaví návrh na exekuci, který se řídí podle Občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb.) a podle Zákona o soudních exekutorech a exekučních činnostech a o změně dalších zákonů (zákon č. 120/2001 Sb.).

Společnost XY, a.s. má sjednanou smlouvu s exekutorem. Exekutor 60 – 80 % z vyměřené částky dluhu předává věřiteli a ze zbývajících částky jsou hrazeny náklady spojené s exekucí včetně odměny exekutora.

4.2.3 Opravné položky a odpis pohledávek

Protože faktura vystavená, ať již zaplacená či nikoli, výsledek hospodaření společnosti zvyšuje a vzniká tím i povinnost úhrady daně z příjmů právnických osob. Je možné využít daňovou úsporu v podobě tvorby opravných položek, které zapříčiní snížení výsledku hospodaření.

Společnost vytváří daňově uznatelné opravné položky k pohledávkám v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách, pro zajištění základu daně z příjmů. Opravné položky nad rámec tohoto zákona jsou tvořeny jako rozdíl mezi celkovými a daňově uznatelnými opravnými položkami.

Společnost XY, a.s. vykazuje pohledávky v nominální hodnotě snížené o opravnou položku k pochybným pohledávkám. Opravná položka k pochybným pohledávkám je vytvořena na základě věkové struktury pohledávek v souladu s interním pokynem.

Rozdělení pohledávek na základě věkové struktury:

• po splatnosti 30 – 90 dnů	5 %
• po splatnosti 91 – 184 dnů	20 %
• po splatnosti 185 – 365 dnů	50 %
• po splatnosti nad 365 dnů	100 %

Společnost opravné položky vytváří k rozvahovému dni, tedy k 31.12. Ke dni 31.12.2018 společnost eviduje opravné položky k pohledávkám ve výši 800 139 tis. Kč. Pro srovnání k 31.12.2017 stav opravných položek k pohledávkám byl 858 958 tis. Kč.

Dále lze dosáhnout snížení výsledku hospodaření za účelem daňové úspory kvůli neuhrazeným vystaveným fakturám pomocí odpisu pohledávek. Odpis pohledávek lze však učinit pouze u pohledávek které jsou promlčené a pravděpodobnost jejich úhrady je velmi nízká. Odpis pohledávek společnost provádí po skončení konkurzního nebo insolvenčního řízení dlužníka.

Společnost ke dni 31.12.2018 odepsala pohledávky ve výši 80 648 tis. Kč a ke dni 31.12.2017 ve výši 146 387 tis. Kč.

4.3 Analýza odběratelů

Informace o odběratelích jsou pro každého dodavatele velmi důležité, protože s sebou přinášejí velkou výhodu z hlediska předcházení platební neschopnosti. Avšak nesou s sebou i určité náklady. Zkoumání odběratele na základě jeho bonity bývá velice nákladné, ale společnost XY, a.s. má své oddělení s názvem Oddělení riziku, které bonitu u odběratelů stanovuje.

4.4 Rating pro největší klienty

Oddělení riziku u velkých firem stanoví bonitu za pomoci použití programu Solus a dále na základě veřejně dostupných informací jako jsou například účetní výkazy nebo platební morálka z minulých let.

Tabulka 7: Rating pro velké firmy

Ratingová třída	Kreditní riziko	Popis zákazníka	Pravděpodobnost selhání v horizontu 1 roku
1	Nízké	Zákazník s nejvyšší kredibilitou	0,10 %
2		Zákazník s vysokou kredibilitou	0,13 %
3	Střední	Zákazník s průměrnou kredibilitou	0,25 %
4		Zákazník s průměrnou kredibilitou	1,19 %
5	Vysoké	Zákazník s podprůměrnou kredibilitou	7,48 %
6		Zákazník s nejnižší kredibilitou	37,29 %
7	Úpadek	Nedůvěryhodný zákazník	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Pro největší klienty s nejvyšší roční fakturací je stanoven 7 stupňový rating. Pomocí tohoto ratingu společnost XY, a.s. rozhoduje o smluvním vztahu se zákazníkem. U zákazníků, kteří mají vysoký rating nedochází k obnovování smluvních vztahů nebo se od nich požaduje vysoké zajištění. Smluvní vztah se mezi stranami uzavírá vždy na rok.

Míra nesplácení vyjádřená procentuálním poměrem celkového objemu nesplácených pohledávek proti tržbám má vliv na stanovení konečné ceny poskytované elektřiny pro daný segment zákazníků. Tzn. čím vyšší procento nesplácených pohledávek, tím vyšší riziková přírážka do ceny. Dále výše tohoto procenta může mít i vliv na stanovení povinnosti zálohových plateb a případného zajištění u zákazníků s vysokým pravidelným odběrem elektrické energie.

4.5 Rating pro ostatní klienty a domácnosti

Bonita u domácností se zhoršuje, pokud si domácnost drží jednu nesplacenou fakturu. Společnost XY, a.s. své odběratele začíná upomínat až 10 dní po druhé nesplacené faktuře, jak již bylo zmíněno výše. Zhoršení bonity u domácností se projevuje tak, že těmto domácnostem nejsou nabízena žádná zvýhodnění a ani jim nejsou snižovány zálohy za energie.

Tabulka 8: Bonita pro ostatní klienty

Znak bonity	Počet klientů	%
Nulová bonita	10 50000	84,80 %
A	150 000	12,1 %
B	12 000	0,97 %
C	18 000	1,45 %
D	8 000	0,64 %
Celkem	1 238 000	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Klienti jsou zařazeni do příslušné abecední skupiny A – D na základě bodového ohodnocení dle hranice bonitních bodů:

- A 1 – 50 bodů
- B 51 – 100 bodů
- C 101 – 200 bodů
- D 201 – XXX bodů

Bonitní body zákazník dostává v níže uvedených stupních. Poté jsou tyto bonitní body vynásobeny časovým násobitelem, jehož výše se odvíjí od toho, jak je upomínka stará.

Tabulka 9: Upomínkové řízení

Upomínkové řízení	Stupeň	Bonita
Klient	3	2
	5	4
	7	10
Měsíční záloha	1	2
Zrychlený proces upomínání	1	6
Okamžité odpojení	1	50

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Časový násobitel násobí bonitní body, takže úkon z minulých měsíců dává vyšší výsledky indexu bonity než starší úkony. Stáří upomínky je vždy počítáno k aktuálnímu datu, nikoliv k původnímu datu upomínání, proto se násobitel s přibývajícím stářím upomínky snižuje.

Tabulka 10: Časový násobitel

Násobitel	Stáří v měsících
4	0 - 14
3	14 - 28
2	28 - 42
1	42 - 48
0	48 a více

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Bonita udává hodnotu klienta z hlediska jeho platební morálky, která ovlivňuje upomínání. Hodnota Indexu bonity může dosahovat rozsahu od 0 (nejlepší hodnota Indexu bonity) až 9999 (nejhorší hodnota Indexu bonity). Index bonity se může měnit i na základě jiných skutečností, než je stáří upomínky. Změna v bonitě se projeví například:

- v případě že, dojde k odpojení klienta od elektrické energie a to tak, že index bonity bude o 15 bodů vyšší,
- v případě sjednání splátkového kalendáře ve vztahu k procentuálnímu splacení dlužné částky a to tak, že čím větší splacená část, tím méně připsaných bonitních bodů,
- v případě, že klient vyhlásí osobní bankrot a upadne do insolvence, tak že se index bonity zvýší o 50 bonitních bodů,
- v případě demontáže plynoměru pro neplacení bude index bonity zvýšen o 50 bonitních bodů.

V tabulkách níže je postup výpočtu bonity několika klientů. Tyto příklady jsou počítány k datu 1.1.2020, proto nesouhlasí stáří upomínky s datem upomínky k aktuálnímu datu a je zde promítnuto více upomínkových procesů. Tedy uhrazení dluhu a znovu zahájení upomínkového procesu. Sloupec s názvem Číslo označuje, o kolikátou upomínku se jedná.

Tabulka 11: Výpočet bonity klienta A1

Datum upomínky	Číslo	Bonitní body	Násobitel	Násobitel – vysvětlení	Výsledná hodnota
21.11.2019	1.	2	4	stáří do 14 měsíců	8
03.01.2017	1.	2	2	stáří cca 36 měsíců	4
19.03.2016	2.	2	1	stáří cca 45 měsíců	2
15.01.2016	1.	2	1	stáří cca 47 měsíců	2
10.07.2015	2.	2	0	stáří cca 52 měsíců	0
21.05.2015	1.	2	0	stáří cca 54 měsíců	0
Výsledná bonita					16

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Výsledná bonita klienta A1 je 16 bodů. Proto spadá do skupiny A, která se řadí mezi spolehlivější skupiny klientů z hlediska jejich platební morálky.

Tabulka 12: Výpočet bonity klienta A2

Datum upomínky	Číslo	Bonitní body	Násobitel	Násobitel – vysvětlení	Výsledná hodnota
24.11.2019	1.	2	4	stáří do 14 měsíců	8
22.05.2018	3.	2	3	stáří cca 19 měsíců	6
21.03.2018	2.	2	3	stáří cca 21 měsíců	6
19.01.2018	1.	2	3	stáří cca 23 měsíců	6
Výsledná bonita					26

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Výsledná bonita klienta A2 je 26 bodů. Proto spadá do skupiny A, která se řadí mezi spolehlivější skupiny klientů z hlediska jejich platební morálky.

4.6 Analýza likvidity a aktivity

Ukazatelé likvidity a aktivity jsou důležité pro řízení pohledávek. Podávají nám informace o tom, jak podnik využívá svá aktiva a jakým způsobem se v podniku provádí řízení pohledávek.

4.6.1 Analýza likvidity

Ukazatelé likvidity nám podávají přehled o tom, jak rychle je společnost schopna plnit své závazky.

Vliv nedobytných a sporných pohledávek na likviditu společnosti XY, a.s.

Vymáhání pohledávek je anticyklický děj. V době, kdy se daří ekonomice, podíl pohledávek po splatnosti ve společnosti se dlouhodobě snižuje. Naopak, kdy ekonomika prochází krizí, tím pádem roste nezaměstnanost, se podíl nesplacených pohledávek zvyšuje. Vliv nedobytných a sporných pohledávek na likviditu společnosti není takový, aby bylo potřeba jej analyzovat důkladněji.

Tabulka 13: Likvidita ve Společnosti XY, a.s. v letech 2014 - 2018

Rok	Likvidita III. stupně	Likvidita II. stupně	Likvidita I. stupně
2018	1,25	1,22	0,0912
2017	1,23	1,21	0,0728
2016	1,20	1,17	0,0691
2015	1,14	1,11	0,0569
2014	1,17	1,13	0,0526

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Likvidita běžná (likvidita III. stupně)

Doporučená hodnota běžné likvidity se pohybuje v rozmezí od 1,5 do 2. Ukazatel nám udává, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky společnosti, tedy kolikrát je podnik schopen uspokojit své věřitele, pokud by přeměnil všechna svá oběžná aktiva v určitém okamžiku na peněžní prostředky. Někdy je tento ukazatel nazýván ukazatelem solventnosti.

V tomto případě má společnost větší množství nezaplacených krátkodobých závazků, ale výsledná hodnota ukazatele se příliš neliší od doporučené hodnoty, proto solventnost podniku není nijak zvlášť ohrožena. Přestože ukazatel běžné likvidity nedosahuje doporučené hodnoty, má rostoucí charakter, což vypovídá o zlepšování situace v průběhu let.

Likvidita pohotová (likvidita II. stupně)

Doporučená hodnota pohotové likvidity se pohybuje v rozmezí od 1 do 1,5. Ukazatel je očištěn o nejméně likvidní složku, kterou jsou zásoby. Udává kolika Kč peněžních prostředků a pohledávek je pokryta 1 Kč krátkodobých závazků. U podniků, jejichž předmětem podnikání je poskytování služeb, běžná a pohotová likvidita dosahují podobných nebo stejných hodnot. Společnost XY, a.s. je poskytovatelem služeb, tedy můžeme vidět, že se tyto dva ukazatele od sebe příliš neliší.

Pohotová likvidita se od likvidity běžné příliš neliší, avšak již dosahuje doporučených hodnot, a to v každém vyšetřovaném roku.

Likvidita okamžitá (likvidita I. stupně)

Doporučená hodnota okamžité likvidity se pohybuje v rozmezí od 0,2 do 0,5. Ukazatel udává schopnost podniku okamžitě zaplatit své krátkodobé závazky, tedy pomocí peněz v hotovosti nebo na bankovních účtech.

Zde společnost nedosahuje doporučených hodnot ukazatele. Důvodem je vysoký podíl nezaplacených krátkodobých pohledávek a malé množství peněžních prostředků v pokladně a na bankovním účtu.

4.6.2 Analýza aktivity

Pomocí ukazatelů aktivity máme možnost sledovat schopnost podniku využívat svá aktiva, tedy jak dlouho v aktivech podnik váže své finanční prostředky.

Z hlediska zaměření této práce se budu zabývat pouze ukazateli, které jsou pro řízení pohledávek důležité, tedy o ukazatele rychlost obratu pohledávek a doba obratu pohledávek.

Společnost XY, a.s. vybrané ukazatele nesleduje a nemá stanovené žádné hodnoty, kterých by tyto ukazatele měly dosahovat. Rozhodla jsem se vypočtené hodnoty porovnávat s hodnotami v odvětví, tedy s konkurenčními společnostmi.

Rychlost obratu pohledávek

Ukazatel rychlost obratu pohledávek vyjadřuje, jak rychle se pohledávky mění v peněžní prostředky, tedy kolikrát došlo v tržbách k jejich uhrazení. Čím vyšší rychlost, tím vícekrát došlo k ukončení koloběhu pohledávek.

Tabulka 14: Rychlost obratu pohledávek ve společnosti XY, a.s.

Rok	Rychlost obratu pohledávek
2018	1,575
2017	1,592

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Tabulka 15: Rychlost obratu pohledávek u vybraných konkurenčních společností

Konkurenční společnost	Rychlost obratu pohledávek pro rok 2018
SČ	1,494
BE	1,177
IY	1,144
PE	1,153

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím veřejně dostupných informací

Dle porovnání výsledku ukazatele rychlosti obratu pohledávek společnosti XY, a.s. s jejími konkurenčními společnostmi, lze konstatovat, že společnosti se daří své pohledávky proměňovat zpět do formy peněžních prostředků o něco rychleji než její konkurenci. Znamená to, že společnost má lepší řízení pohledávek, než mají společnosti v odvětví.

Doba obratu pohledávek

Pro zajištění platební schopnosti je důležitý ukazatel doba obratu pohledávek, který ukazuje, jak průměrně dlouho trvá, než podnik obdrží platby od svých odběratelů. Průměrná doba se srovnává s dobou běžných platebních podmínek, za jakých společnost vystavuje faktury. V případě, že je průměrná doba delší, znamená to, že společnost nedostává platby od odběratelů včas.

Tabulka 16: Doba obratu pohledávek ve společnosti XY, a.s.

Rok	Doba obratu pohledávek
2018	228,54 dní
2017	226,07 dní

Zdroj: Vlastní zpracování vnitropodnikových informací

Tabulka 17: Doba obratu pohledávek u vybraných konkurenčních společností

Konkurenční společnost	Doba obratu pohledávek pro rok 2018
SČ	241,61 dní
BE	305,95 dní
IY	249,77 dní
PE	312,33 dní

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím veřejně dostupných informací

Doba obratu pohledávek ve společnosti za rok 2018 představuje 228,54 dní. Oproti minulému roku se výsledek tohoto ukazatele mírně zhoršil. Výsledná hodnota může působit vysoce, avšak v porovnání s konkurenčními společnostmi si společnost XY, a.s. vede ze všech nejlépe. Pro společnost to znamená, že se jí daří získávat peněžní prostředky od odběratelů rychleji než konkurenci.

5. Závěr

Cílem této práce bylo zhodnotit řízení pohledávek ve společnosti XY, a.s. a navrhnout možná opatření v případě sporných a nedobytných pohledávek.

Společnost si své odběratele hodnotí důkladně na základě indexu bonity, což je nejlepší možné hodnocení. Avšak odběratelé jsou rozděleni do jednotlivých bonitních skupin pouze dle výše doby po splatnosti faktury, nikoli podle výše dlužné částky. V tomto případě bych doporučila jako další možné rozdělení odběratelů podle toho, jak vysokou pohledávku vůči nim společnost eviduje. Společnost by díky tomuto členění měla lepší přehled o tom, které pohledávky pro ni představují nejvyšší finanční ztráty v případě nezaplacení a mohla by se více zaměřit na vymáhání a upomínání právě těchto pohledávek.

Analýza likvidity prokázala, že společnosti insolvence nehrozí. Jediným nedostatkem z hlediska likvidity jsou dosažené hodnoty likvidity I. stupně neboli okamžité likvidity. Zde podnik dosahuje poměrně nízkých hodnot, než jsou hodnoty doporučené. Tento nedostatek je způsoben nízkými finančními prostředky v pokladně a na bankovních účtech. Pro společnost to znamená, že není schopna v kratším časovém intervalu platit své krátkodobé závazky pomocí peněz v hotovosti nebo peněžních prostředků na bankovních účtech. A hlavním důvodem nízkých finančních prostředků je, že společnost má vysoké množství neuhrazených pohledávek.

Naopak analýza aktivity prokázala, že si společnost oproti své konkurenci stojí vcelku dobře. Avšak hodnoty konkurenční společnosti SČ jsou jen o něco málo horší. Právě společnost SČ je pro společnost XY, a.s. největší konkurenční hrozbou.

Ukazatel doba obratu pohledávek je pro řízení pohledávek poměrně důležitý, jelikož nám říká, jak průměrně dlouho trvá, než odběratelé své závazky společnosti uhradí. Proto by společnost na tento ukazatel měla brát zřetel a do budoucna jej do svého řízení pohledávek určitě zařadit.

Jako předcházení vzniku sporných a nedobytných pohledávek bych navrhla, aby společnost každému, tedy nejen firmám, ale i domácnostem účtovala úrok z prodlení, který by se počítal za každý den po splatnosti pohledávky z dlužné částky. Je možné, že by klienti reagovali jinak, pokud by měli platit navíc penále z dlužné částky po splatnosti, a nejen nominální hodnotu této dlužné částky. Je možné, že na klienty, kteří se potýkají s dlou-

hodobými finančními problémy, to bude mít téměř zanedbatelný vliv, ale naopak na klienty, kteří se občas s včasnou úhradou faktury opozdí, by toto opatření mělo mít pozitivní dopad z pohledu společnosti.

Jako další opatření předcházení vzniku těchto pohledávek bych doporučila zavedení včasnějšího upomínání dlužníků. Z výpočtu bonity klientů totiž vyplývá, že jednotlivé upomínky jsou klientům zasílány s přibližně měsíčními rozestupy. Protože měsíc čekání na to, zda klient zaplatí, či nezaplatí je příliš dlouhá doba. Doporučuji tuto pauzu mezi upomínkami zkrátit na 10 kalendářních dnů. Nesmíme zapomínat totiž na to, že pohledávka může být za tři roky promlčená.

Odstoupení od smlouvy již po první nezaplacené pohledávce bohužel není možné, protože to vyplývá ze zákona č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, který říká, že poskytovatel elektrické energie může přerušit dodávku elektřiny, jestliže se jedná o neoprávněný odběr. Neoprávněným odběrem se rozumí opakované neplnění smluvených platebních povinností, které nejsou splněny ani po upomínání. Avšak upomínat dlužníka již po první neuhrazené faktuře možné je, to zákon nezakazuje. Jako další opatření bych tedy zavedla zahájení upomínacího procesu u všech klientů již v okamžiku, když neuhradí do data splatnosti první vystavenou fakturu za odběr elektřiny. První upomínku navrhuji zaslat nejpozději 10. den po splatnosti pohledávky. K tomuto opatření bych ještě doporučila účtovat si penále i z první pohledávky po splatnosti, a to u firem i u domácností.

Na úplný závěr bych ráda zdůraznila, že důležitým faktorem pro dobré dodavatelsko-odběratelské vztahy je komunikace. Za komunikaci lze považovat i upomínání, tedy není potřeba pokládat upomínání za nezdvořilé jednání, jako to dělají některé podnikatelské subjekty.

6. Summary

This Bachelor thesis focuses on the topic of receivables arising from business relationships in a selected business corporation. The given business corporation has been selected for this study due to the fact that it holds a significant position on the market specialized in the electricity generation. Furthermore, this corporation has also its business activities abroad. This thesis describes various options of preventing vulnerable areas within receivables and suggests solutions of dealing with such issues. The aim of the research is the efficiency evaluation of receivables management in the corporation followed by the suggestion of possible solutions related to questionable and irrecoverable debts. The outcomes of this thesis may be beneficial to the manager of the business department in the selected corporation. In its conclusion, the thesis offers suggestions and recommendations to improve the accounts receivable management.

Key words: receivables, maturity, creditor, debtor, enforcement

7. Přehled použité literatury

Odborná literatura

1. Drbohlav J., Pohl T. (2007). Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu. Praha: ASPI
2. Chalupa R., Kadlec J., Pilátová J., Procházková D., Sedlák R., Skálová J., Vlach P. (2018). Abeceda účetnictví pro podnikatele. Praha: Anag
3. Kislingerová E. a kol., (2010), Manažerské finance 3. Praha: C. H. Beck
4. Müllerová L., Šindelář M., (2016). Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích. Praha: GRADA Publishing, a.s.
5. Pilátová J., Richter J., (2011). Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi. Praha: Anag
6. Plíva S., (2009). Obchodní závazkové vztahy. Praha: ASPI
7. Ryneš P., (2019). Podvojný účetnictví a účetní závěrka. Praha: Anag
8. Štohl P., (2014). Učebnice účetnictví 2. díl. Znojmo: Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
9. Švarc Z. a kolektiv, (2005). Základy obchodního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.
10. Vozňáková I., (2004). Efektivní řízení pohledávek. I. Vydání. Praha: Grada

Internetové zdroje:

1. Veřejný rejstřík a sbírka listin: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>

Zákony a vyhlášky:

1. Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákon
2. Zákon č 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů
3. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
4. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
5. Zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)

8. Přílohy

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Účtování opravných položek	13
Tabulka 2: Účtování odpisu pohledávek.....	14
Tabulka 3: Postup při vymáhání	20
Tabulka 4: Zaúčtování postoupení pohledávky	22
Tabulka 5: Pohledávky k 31.12. 2017 a 2018.....	33
Tabulka 6: Závazky k 31.12. 2017 a 2018.....	34
Tabulka 7: Rating pro velké firmy.....	39
Tabulka 8: Bonita pro ostatní klienty.....	40
Tabulka 9: Upomínkové řízení	40
Tabulka 10: Časový násobitel.....	41
Tabulka 11: Výpočet bonity klienta A1	42
Tabulka 12: Výpočet bonity klienta A2.....	42
Tabulka 13: Likvidita ve Společnosti XY, a.s. v letech 2014 - 2018	43
Tabulka 14: Rychlost obratu pohledávek ve společnosti XY, a.s.....	45
Tabulka 15: Rychlost obratu pohledávek u vybraných konkurenčních společností.....	45
Tabulka 16: Doba obratu pohledávek ve společnosti XY, a.s.	45
Tabulka 17: Doba obratu pohledávek u vybraných konkurenčních společností	46

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Dimenze řízení pohledávek.....	27
---	----